

Waar staan we met het migratiebeleid?

Johan Wets

Een tijdje geleden is er weer een heuse scheepslading vluchtelingen in de Italiaanse territoriale wateren onderschept. Ongeveer duizend immigranten, merendeels Koerden, zijn op 18 maart in Catania op Sicilië aangekomen. Het was een gemengd gezelschap: mannen, vrouwen en kinderen. De meeste opvarenden zouden Koerden uit Syrië zijn, met familie in Duitsland. Het belangrijkste doel en de voornaamste drijfveer van mensen die zich aan een dergelijk avontuur wagen is, zoals vrijwel altijd, de zoektocht naar een beter bestaan.

Vooraleer er vertrokken wordt, dient voldaan aan een aantal voorwaarden: er moet een basiskapitaal voorhanden zijn om de reis te bekostigen en men moet geloven dat het elders beter is. Dat 'elders' kan in de onmiddellijke omgeving zijn of verder weg in de geïndustrialiseerde wereld. Onder andere de Verenigde Staten blijven een razend populaire bestemming. In het geval van de opvarenden van de Monica, de onderschepte boot, was dit 'elders' de Europese arbeidsmarkt.

Die is echter al ettelijke decennia niet meer vrij toegankelijk. België kent, net zoals de meeste andere Europese landen, sinds 1974 een migratiestop. Slechts een beperkt aantal mensen kan toegang krijgen tot ons land. Daartegenover staan een overaanbod van werkkrachten in het Zuiden, een toenemende armoede in een groot deel van de wereld en verbeterde communicatie- en transportmiddelen. De druk op de grenzen wordt dan ook in vrijwel alle geïndustrialiseerde landen steeds groter.

Het is duidelijk dat de grote toestroom van werkkrachten in de richting van o.m. de geïndustrialiseerde landen méér is dan een tijdelijk fenomeen. Even een blik werpen op de bevol-

kingsevolutie in het Zuiden, is bijzonder verhelderend en geeft al een idee van wat de (onmiddellijke) toekomst kan brengen. De groei van de wereldbevolking is sinds halverwege de jaren zeventig min of meer gestabiliseerd op 1,7%. Een ruwe berekening leert dat met een dergelijk groeipercentage binnen een veertigtal jaar de wereldbevolking verdubbeld is, en dat het aantal mensen waarmee we de aardbol moeten delen binnen acht jaar al verder opgelopen zal zijn tot zeven miljard.

Johan Wets, doctor in de Sociale Wetenschappen, is verbonden aan het Hoger Instituut voor de Arbeid (HIVA) van de KU Leuven en heeft internationale migratie als belangrijkste onderzoeksdomein. Hij doceert als gastdocent de vakken 'Comparatieve Sociologie' aan de KU Brussel en 'International Migration' aan de KU Leuven.

Het aandeel van het Westen in deze aangroei is met slechts 5% veeleer bescheiden. De rest van de groei is volledig voor rekening van de landen in het Zuiden. Het heden gunt ons hier reeds een blik op de toekomst. In de geïndustrialiseerde wereld is dit vanzelfsprekend minder zichtbaar, maar vrijwel iedereen die de komende decennia op de arbeidsmarkt gaat komen, is nu al geboren. De voorspellingen over het aantal nieuwe werkkrachten dat kan verwacht worden binnen tien tot twintig jaar zijn dan ook erg betrouwbaar. Gezien de huidige economische evolutie is het niet echt te verwachten dat de arbeidsmarkt in de ontwikkelingslanden zo evolueert dat al deze nieuwkomers werk zullen vinden in eigen streek. Bijgevolg is de kans bijzonder groot dat een deel van hen beslist op zoek te gaan naar andere mogelijkheden, bijvoorbeeld in de geïndustrialiseerde landen. De kans is eveneens erg groot dat zij onderweg lotgenoten treffen die niet vluchten voor armoede, maar voor vervolging en geweld. En daardoor neemt de migratiedruk in de geïndustrialiseerde landen toe. Dit erkennen is reeds een eerste stap in de goede richting en een basis voor de ontwikkeling van een nieuw immigratiebeleid. Overheden kunnen daar veel creatiever mee omspringen dan tot op heden het geval is.

DE TOEGANG

Het Europees migratiebeleid is sinds de oliecrisis van het begin van de jaren zeventig in belangrijke mate gekenmerkt door de in 1974 ingevoerde migratiestop. De vlag dekt hier niet helemaal de lading. De migratiestop is een migratiebeperking en niet het radicaal tegenhouden van alle nieuwe migratie.

Er zijn drie grote categorieën van immigratie naar de EU. De eerste categorie bestaat uit mensen die om humanitaire redenen immigreren. Dit instroomkanaal is steeds open gebleven, ook na de migratiestop van 1974. Asiel wordt beschouwd als een fundamenteel mensenrecht. Zo ook gezinshereniging. Deze tweede categorie bestaat uit mensen die op dit recht een beroep doen. Ook deze instroommogelijkheid is steeds behouden gebleven. De derde categorie betreft de economische immigratie. Het is vooral deze laatste die bemoeilijkt werd en waarop de migratiestop betrekking heeft.

Samengevat: met uitzondering van geprivilegieerden die een arbeidskaart bemachtigen en studenten uit het Zuiden, kunnen (van de niet-Europese migranten) enkel diegenen die zich kunnen beroepen op het principe van de gezinshereniging wettige toegang verkrijgen tot het grondgebied. Deze beperkingen hebben repercussies op de andere toegangskanalen, vooral dan op het asielsysteem. De asielaanvraag wordt voor heel wat internationale migranten de meest voor de hand liggende en gemakkelijkste manier om een (tijdelijke) verblijfsvergunning te krijgen. Het hele asielsysteem komt hierdoor onder druk te staan. De decennia geleden uitgewerkte reglementeringen blijken niet meer te voldoen om de huidige situatie het hoofd te bieden. Het asiel- en migratiebeleid verschijnt dan ook op de politieke agenda, zowel op nationaal als op Europees niveau.

HET BELEID

Tijdens zijn voorzitterschap wilde België verdere impulsen geven om binnen de EU een gemeenschappelijk asiel- en migratiebeleid

Johan Wets

De grote toestroom van werkkrachten in de richting van ondermeer de geïndustrialiseerde landen is meer dan een tijdelijk fenomeen.

”

tot stand te brengen. Doel op de Raad van Laken in december 2001 was de balans op te maken van de vooruitgang die werd geboekt in navolging van Tampere. Twee jaar geleden, op de top in het Finse Tampere, raakten de EU-lidstaten het eens over een gedetailleerd actieprogramma voor een gemeenschappelijke ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid. Het is hierin dat het asiel- en migratiebeleid een plaats gekregen heeft. Afgesproken werd dat er tegen einde 2001 een regeling moest zijn. Het doel was ondermeer om de asielprocedures gelijk te schakelen en het onthaal van vluchtelingen te harmoniseren. Maar de kwestie lijkt politiek geblokkeerd.

Het asiel- en migratiebeleid moest nochtans een van de hoofdprioriteiten van het Belgisch voorzitterschap van de EU worden. Men zou de discussie opentrekken en die niet beperken tot het asielbeleid alleen. Maar net zoals de memorabele vlucht van de *Enola Gay* in augustus 1945 het aanzien van de wereld veranderde (haar dodelijke lading veegde Hiroshima van de kaart), hadden ook *American Airlines* vluchten 11 en 175 verstrekkende gevolgen. De Europese ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken hadden na 11 september andere zaken aan hun hoofd dan het gemeenschappelijk asiel- en migratiebeleid. Mede daardoor zijn de realisaties van de EU op dit gebied de afgelopen tijd ondermaats gebleven. De vooruitgang blijkt minder snel en minder wezenlijk dan verwacht. Men trappelt ter plaatse. Op dit ogenblik komt men op Europees niveau, met betrekking tot het asiel- en migratiebeleid, schijnbaar niet verder dan enkele operationele voorstellen. Politiek delicate kwesties worden vermeden.

Johan Wets

De Europese ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken hadden na 11 september andere zaken aan hun hoofd dan het gemeenschappelijk asiel- en migratiebeleid.

”

In vele lidstaten zijn er verkiezingen en dan zijn de politici weinig opgezet met Europese bemoeienissen over een zo gevoelig dossier als immigratie. Net als de EU trappelen ook lidstaten, waaronder België, ter plaatse.

Het wordt stilaan tijd dat de EU de lijnen uitzet van een toekomstgericht immigratie- en asielbeleid. Dit impliceert echter niet dat de lidstaten in deze geen verantwoordelijkheden meer zouden moeten opnemen. Het migratiebeleid zoals voorgesteld door de lidstaten is

voorlopig nog volledig gericht op de nationale agenda. Als er al interesse is voor een hernieuwde immigratie, wil men de instroom van buitenlanders beter afstemmen op de arbeidsmarkt. Mensen met een hoge opleiding krijgen in dit scenario veel meer kans op een verblijfsvergunning dan lager geschoolde (potentiële) migranten. Zonder initiatieven op Europees niveau ziet het er

naar uit dat elke staat zijn migranten zal uitkiezen, enkel in functie van de behoeften van de eigen arbeidsmarkt. Om dergelijke willekeur te vermijden, hebben de EU-lidstaten nood aan duidelijke regels, afspraken en correcte procedures t.a.v. kandidaten die in aanmerking willen komen voor economische of humanitaire immigratie.

HET DEBAT

Men kan het debat niet langer uit de weg gaan. Een volledige immigratiestop is een illusie, praktisch onuitvoerbaar, niet eens wenselijk en bovendien niet aangepast aan de demografische en economische werkelijkheid in de EU anno 2002. Zowel op maatschappelijk als op politiek vlak lijkt men echter niet goed te weten wat met het onderwerp aan te vangen. De discussies worden vaak ideolo-

gisch, polemisch en met weinig oog voor de werkelijkheid gevoerd. Dikwijls vertrekt men van een voorkeurwereld die deel is van de geschiedenis en abstractie maakt van de huidige realiteit. Migratie is en blijft een heikel onderwerp, maar juist daarom is er nood aan een sereen debat, duidelijke communicatie op basis van objectieve gegevens en gedegen overleg.

Centraal in het nu gevoerde debat staat het ongenoegen t.a.v. het huidige, meestal ineffectief ervaren immigratiebeleid. Ook de ruimere context wordt niet over het hoofd gezien: de globalisering en de internationalisering van de arbeidsmarkt, de socio-demografische evolutie en de migratierealiteit. Er is zelfs ook oog voor de mogelijk perverse effecten van migratie zoals hersenvlucht, *brain drain* en mogelijk negatieve gevolgen voor de zendende landen. Ook de werkloosheid en de lage participatiegraad onder de eigen bevolking evenals de (onvoorziene) gevolgen van migratie voor het gastland worden als argumenten gehoord.

Maar toch is het debat voorlopig nog niet echt ten gronde gevoerd. Wel is er een evolutie merkbaar. Een vrij recent gegeven is dat de discussie niet langer alleen maar gevoerd wordt vanuit de overbelasting en het vermeend misbruik van de asielpcedure, met Fort Europa en de migratiestop als gegeven. Er zijn ook stemmen te horen om die migratiestop geleidelijk af te

bouwen, al klinken ze met de verdragende economie iets minder luid. Enkele politici uit-ten reeds voorzichtig hun standpunten. Maar het zijn vooralsnog vooral de werkgevers geweest die aan de kar trokken. Vertrekkend vanuit de krapte op de arbeidsmarkt in enkele

sectoren bepleitten zij een selectieve immigratie van voornamelijk geschoolde werknemers. Niet alleen België, maar de hele EU kampt met een tekort aan gekwalificeerde en in sommige sectoren ook aan niet-gekwalificeerde arbeidskrachten.

Maar niet alleen vanuit werkgeversmiddens wordt er gepleit voor een (selectieve) opheffing van de migratiestop. De idee erachter is dat het verbreden van de legale immigratiekanalen om humanitaire, economische of zelfs demografische redenen ertoe zou kunnen bijdragen dat de illegale immigratiestromen beter in de hand gehouden worden en de negatieve effecten ervan beperkt. De illegale aanwezigheid van mensen op het grondgebied is één van de problemen waar het beleid mee worstelt. Mensen zonder geldige papieren kunnen niet terecht op de formele arbeidsmarkt, maar slagen er vaak wel in werk te vinden. Dit leidt *de facto* tot een duale samenleving met een formeel en een informeel circuit, met rechthebbenden en

rechtelozen. Dit is niet echt wat onder een verzorgingsstaat begrepen kan worden en is ook vanuit menselijk oogpunt moeilijk te verdedigen.

Hier raken we aan één van de knelpunten in het migratiedebat en betreden we het glibberige terrein betreden van het normatieve. Hier botsen de universaliteit van de mensenrechten en het parochialisme van een nationaal beleid dat - vrij van-

zelfsprekend - enkel de belangen van de eigen inwoners nastreeft. Het zoveel mogelijk trachten te verzoenen van beide principes biedt kansen om het beleid te herformuleren. Het respect voor de mensenrechten enerzijds en de bekommernis om de sociale en econo-

Johan Wets

Een volledige migratiestop is een illusie, praktisch onuitvoerbaar, niet eens wenselijk en bovendien niet aangepast aan de demografische en economische realiteit in de EU anno 2002.

”

mische fundamenten van de maatschappij niet te ondermijnen anderzijds nopen de landen van bestemming om creatief na te denken over (legale) immigratie.

Het spreekt voor zich dat een immigratie- en asielbeleid gebaseerd moet zijn op een langetermijnvisie. In het westers politiek systeem - de sociale democratie - is dit echter niet vanzelfsprekend. Politiek verantwoordelijken hebben maximaal vier jaar de tijd om een programma uit te werken voor zij door het electoraat weer ter verantwoording geroepen worden. De modale kiezer heeft helaas slechts een beperkte tijdhorizon en is voornamelijk gefixeerd op het onmiddellijke.

Beleidsverantwoordelijken die beloven geen pijn te zullen doen, dat is wat de kiezer (m/v) wil, en politici die tegen deze trend wensen in te gaan en het wagen (op korte termijn) onaantrekkelijke programma's voor te leggen om op lange termijn een maatschappelijk project te realiseren, moeten over een huizenhoog persoonlijk charisma beschikken, willen zij niet afstevenen op een zware electorale afstraffing.

Met langetermijnmaatregelen zal het al moeilijk zijn om enige invloed te hebben op de oorzaken van grootschalige ongewenste migratiestromen. De kans om een impact te hebben met kortetermijnmaatregelen is nog kleiner. De achterliggende oorzaken zijn zeer verscheiden en dienen geplaatst in een mondiale context. De migratiedynamiek is per definitie internationaal en kan niet in goede banen worden geleid door alleen maar een Europese wetgeving, laat staan een Belgische. Een in tijd en ruimte beperkte zienswijze is niet geschikt om toekomstgericht te sleutelen aan complexe mondiale problemen zoals migratie.

HET ALTERNATIEF

Migratie is niet alleen een gegeven uit het recente, en ook minder recente, verleden waar we nu nog de gevolgen van ondervinden. Het is ook een realiteit die ons nu en in de toekomst onverminderd zal blijven uitdagen. Om hierop te anticiperen, is er nood aan een *geïntegreerd migratiebeleid*. Geïntegreerd omdat het een complexe thematiek betreft die consequenties heeft op meerdere maatschappelijke gebieden.

Door het migratiebeleid de afgelopen decennia in belangrijke mate te herleiden tot een asielbeleid, werd het asielsysteem zwaar overbelast. Om dit tegen te gaan, worden allereerste maatregelen uitgedokterd waaronder een verscherping van de criteria om als vluchteling toegelaten te worden. Dit kan mogelijk het aantal asielaanvragen doen dalen, maar kan evengoed uitmonden in een stijging van het aantal illegale migranten. Noch een overbelast asielsysteem, noch illegale migratie zijn maat-

schappelijk wenselijk. Een beleid dat enerzijds het asielsysteem volledig vrijwaart van onterechte aanvragen en anderzijds illegale migratie helemaal aan banden legt, lijkt - gezien de wereldwijde migratiedynamiek - niet haalbaar. Een realistisch beleid kan wel als doel hebben het asielsysteem zo veel mogelijk te vrijwaren en de illegaliteit in de mate van het mogelijke te beperken. Dit zou kunnen door een migratiesysteem uit te tekenen dat steunt op meerdere pijlers. Daarin worden elementen van het huidige beleid aangevuld met nieuwe maatregelen. Om te beginnen kan men al naast de bestaande familiehereniging, de regeling voor studenten en het asielsysteem een humanitair statuut voorzien waardoor oorlogsvluchtelingen, die

Johan Wets

De internationale migratie is de export van de problemen van de rest van de wereld.

”

niet kunnen toegelaten worden onder het vluchtelingenverdrag, ook een tijdelijke toegang kunnen krijgen tot het grondgebied. Voor een praktische verwezenlijking daarvan zijn meerdere scenario's denkbaar. Men kan opteren voor zowel een eengemaakte procedure, waarin de administratie beslist voor welk statuut de aanvrager in aanmerking komt, als een aparte procedure voor oorlogsvluchtelingen.

Daarnaast moet België, net zoals de andere EU-lidstaten, soepeler zijn in het toelaten van vreemde arbeidskrachten en minder verkrampt kijken naar asiel en migratie. Deze boodschap was o.m. ook te horen op de conferentie over migratie die minister van Binnenlandse Zaken Antoine Duquesne in oktober 2001 organiseerde naar aanleiding van het Belgisch voorzitterschap van de EU. Als dit bewerkstelligd wordt, zou dit inhouden dat er naast het verlenen van asiel opnieuw een gecontroleerde arbeidsmigratie zou komen. Asiel en arbeidsmigratie kunnen mekaar aanvullen. Het verlenen van bescherming en de toelating tot het grondgebied omwille van economische redenen dienen dan twee wederzijds uitsluitende systemen te zijn. Voor de praktische organisatie daarvan zijn opnieuw verschillende sporen mogelijk: contingenten, een al dan niet roterend quotasysteem... Als er naast de vraaggestuurde migratie, die uitgaat van de werkgevers, ook rekening gehouden wordt met de aanbodgestuurde migratie, kan de nieuwe arbeidsmigratie niet alleen de noden lenigen van een deel van het patronaat, maar ook bijdragen aan de afname van de druk op het asielsysteem. De aanbodgestuurde migratie is een duur woord om de

spontane migratie aan te geven. Een van de redenen waarom een aanzienlijk deel van deze mensen niet past in de Europese markt, is hun kwalificatieniveau. In het formele arbeidscircuit is de vraag naar laaggekwalificeerde arbeid niet erg groot. De vraag naar dit type van arbeid situeert zich in belangrijke mate in de grijze en de zwarte zone.

In het zoeken naar oplossingen voor deze problematiek mag men gerust enige creativiteit aan de dag leggen. Waarom niet denken aan bijvoorbeeld *loonsubsidies* voor laaggekwalificeerden? Dit zou een dubbele winst kunnen betekenen. Een van de redenen waarom zij niet op de officiële arbeidsmarkt actief zijn, heeft onder andere te maken met de (relatief) hoge loonkost. Ondanks alle reglementeringen van overheidswege vinden vraag en aanbod elkaar tóch, ook in het grijze en het zwarte circuit. De voordelen van een dergelijke loonsubsidie worden dan duidelijk: enerzijds kan een aantal personen dat anders illegaal in het land zou verblijven, wettelijk toegelaten worden en anderzijds zullen de subsidies een deel van het informele arbeidscircuit opnieuw 'formaliseren'. Dergelijke initiatieven kan men kaderen in een ruimere aanpak, bijvoorbeeld in ontwikkelingsprojecten. Aan mensen die in een dergelijk project voor een bepaalde termijn naar Europa gehaald worden, kan men een tewerkstelling en mogelijk een opleiding aanbieden. Als men dit bovendien koppelt aan een initiatief in het land van herkomst, zodat ook na de terugkeer een zinvolle tijdsbesteding wenkt, kan dit een stimulans betekenen om op termijn terug te keren en plaats te ruimen voor anderen. Het asielbeleid is moeilijk los te koppelen van

Johan Wets

Een immigratie- en asielbeleid moet gebaseerd zijn op een langetermijnvisie. In het westers politiek systeem, de sociale democratie, is dit echter niet vanzelfsprekend.

”

het migratiebeleid en heeft ook rechtstreeks te maken met het ontwikkelings- én het buitenlands én het handelsbeleid. Andere deelaspecten worden nu reeds behandeld door nog andere ministeries (waaronder Binnenlandse Zaken en Maatschappelijke Integratie). Daarom dient werk gemaakt van een *geïntegreerd migratiebeleid* en een soort verbindingsbureau

Johan Wets

Er dient werk gemaakt van een geïntegreerd migratiebeleid en een soort verbindingsbureau dat alles coördineert: een ministerie of staatssecretariaat voor migratie.

”

dat alles coördineert: een ministerie of een staatssecretariaat voor migratie. De opmerking dat er voor deze minister of staatssecretaris onvoldoende werk zou zijn in perioden zonder crisis klinkt vreemd. Niet alleen met de hoger genoemde federale bevoegdheden dient rekening gehouden, maar ook met de bevoegdheden op deelstaatniveau, waaronder de integratie en de vorming van nieuwkomers. Een migratiebeleid moet zich inschrijven in een globale benadering waarvan ook regularisaties deel blijven uitmaken. In een samenleving als de onze zal er immers steeds een residu van illegalen overblijven en maken regulariseringen deel uit van een migratiebeleid. Dit moeten niet noodzakelijk grootschalige campagnes zijn. Een en ander kan georganiseerd worden via individuele regularisaties, waarbij rekening gehouden wordt met allerhande factoren, waaronder de persoonlijke omstandigheden, de arbeidsmarktpositie, de familiale banden, de verankering in de samenleving... Als men dit alles samenbrengt, is er voldoende materiaal aanwezig voor een blauwdruk van een migratiebeleid, aangepast aan de huidige migratierealiteit.

DE TEGENARGUMENTEN

Vanzelfsprekend kan men bij om het even welk voorstel bedenkingen maken. Een cruci-

aal gegeven in de hele migratiediscussie is dat het steeds om individuen gaat. Zij beslissen zelf, ook of ze al dan niet op voorstellen of verordeningen ingaan. Als iemand beslist in een project te stappen, en na afloop van zijn periode niet wenst terug te keren, hoeft dit geen probleem te zijn. Als blijkt dat dit veeleer regel dan uitzondering is, zal het hele systeem na verloop

van tijd niet werkbaar blijken.

Nog een bedenking is dat men de impact van zulke maatregelen op de totaliteit van de nieuwe migraties niet mag overschatten. Wie zou er interesse hebben in een dergelijk systeem? Als we nagaan wie de gegadigden zouden kunnen zijn, door bijvoorbeeld te kijken naar de afgewezen asielaanvragen en de schattingen van de illegaal aanwezige vreemdelingen, komen we op jaarbasis makkelijk aan meerdere tienduizenden. Daar zijn de mensen die nu de stap naar Europa niet gezet hebben, en die mogelijk door het bestaan van een dergelijk systeem zouden kunnen agetrokken worden, niet bij gerekend. Het lijkt weinig waarschijnlijk dat op korte termijn een dusdanig aantal (op jaarbasis!) op de Belgische arbeidsmarkt geïntegreerd zou kunnen worden. Het is duidelijk dat een selectieve nieuwe arbeidsmigratie wel kan bijdragen aan de vermindering van de druk op het asielsysteem (en mogelijk ook het aantal clandestienen kan terugdringen), maar die niet volledig zal kunnen wegnemen.

Moeilijk te counteren argument is dat we gewoonweg geen nieuwe migranten nodig hebben (er is nog zoveel werkloosheid), dat er nog steeds problemen zijn met de integratie van de reeds aanwezige vreemdelingen en bovenal dat we niet het OCMW van de wereld

kunnen zijn, dat we dit niet kunnen betalen. In het midden gelaten of deze beweringen kloppen, dient opgemerkt dat een dergelijke argumentatie voorbij gaat aan de werkelijkheid. De discussie in verband met het migratiebeleid gaat niet over wat we *willen*, maar over wat we *kunnen* doen, gezien de maatschappelijke evolutie. Deze laatste - en dit is misschien niet altijd even makkelijk te aanvaarden - kan de realisatie van een voorkeuwereld bemoeilijken, zonet onmogelijk maken. België, met zijn dertigduizend vierkante kilometer en tien miljoen inwoners, is niet echt een grote speler op het wereldtoneel. Wereldwijd is een maalstroom opgestart waarin ons land meedraait.

BESLUIT

Er heerst een redelijke ontevredenheid over het gevoerde migratiebeleid. Het wordt ervaren als weinig effectief. Het is op dit ogenblik niet moeilijk om het beleid te bekritisieren. Vaak verwacht men meer van het beleid dan het kan verwezenlijken; reden waarom om het even welke beoordeling leidt tot een negatieve evaluatie. Het is momenteel niet makkelijk om een migratiebeleid te voeren. Maar men kan wel zonder al te veel te overdrijving zeggen dat er niet echt sprake is van een toekomstgericht migratiebeleid, niet op Belgisch en niet op Europees niveau. In zowat

heel de EU loopt het beleid achter de realiteit aan.

Die is er een van grootschalige, ongewenste internationale migratiestromen. De oorzaken daarvan wortelen in de moeilijkheden van de regio's van waaruit mensen wegtrekken: de Derde Wereld en het voormalig Oostblok. Deze migratie is in feite de export van de problemen van de rest van de wereld. Of de geïndustrialiseerde landen dit willen of niet, het is een werkelijkheid waarmee ze blijvend zullen te maken hebben. Het is een gegeven dat dient ingebed in het beleid, dat een antwoord moet zoeken op een aantal prangende vragen. Er zal meer migratie komen dan wenselijk is. Hoe vangen we die op? Kan de energie die van deze migratiestroom uitgaat dusdanig aangewend worden dat alle partijen er beter van worden? Biedt de vergrijzing - waarop we in dit artikel niet zijn ingegaan - geen mogelijkheid om hiermee op termijn positief om te springen?

Wat ook de antwoorden op deze vragen zijn, vast staat dat de migratiethematiek een impact heeft op het wezen van de samenleving zelf. Het is een maatschappij in overgang. Hoe kan een toekomstig Europa er uit zien, wat is onze plaats er in en hoe evolueren we zo positief mogelijk naar dit toekomstig model? Om hierop te antwoorden, is een breed maatschappelijk debat nodig dat verder gaat dan wat we totnogtoe gezien hebben.